

استاد خسروشاهی فرهنگیان کوشا و شخصیتی جهانی اندیش بود

حجت الاسلام نوراللهیان با بیان اینکه استاد خسروشاهی همواره در سفر، مباحثه و مصاحبه با ادیان و بلاد مختلف بود و در کنفرانس‌های مختلف جهانی سخنرانی می‌کرد، اظهار کرد:

حجت الاسلام نوراللهیان با بیان اینکه استاد خسروشاهی همواره در سفر، مباحثه و مصاحبه با ادیان و بلاد مختلف بود و در کنفرانس‌های مختلف جهانی سخنرانی می‌کرد، اظهار کرد: گاهی انسان‌ها بزرگ هستند و بهره علمی برای دیگران دارند، ولی جهانی نشده و تنها فرهنگ محدود خود را شناسایی کرده اند، ولی استاد خسروشاهی شخصیت فرهنگی شیعی بین المللی بود و جهانی می اندیشید.

استاد خسروشاهی محمدرضا نوراللهیان

حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا نوراللهیان، رئیس سابق مدارس و حوزه های علمیه خارج از کشور، در گفت و گو با ایکن، با اشاره به سابقه آشنایی خود با حجت الاسلام والمسلمین خسروشاهی اظهار کرد: بیش از ۵۰ سال قبل بنده با آثار قلمی ایشان در مورد سیدجمال الدین اسدآبادی، حسن البنا، اخوان المسلمین، مسلمانان لبنان و مصر و تحولات فکری و مبارزاتی در ترکیه و بالکان، خاورمیانه، فلسطین، لبنان و ... آشنا شدم. همچنین از طریق مجلاتی مانند مکتب اسلام و نوشته ها و ترجمه هایش، اندیشه های آن مرحوم را بیشتر شناختم.

وی افزود: حدود ۴۵ سال قبل که هنوز از حوزه مشهد به قم منتقل نشده بودم، درصدد دیدار با ایشان بودم. اولین دیدارم در مرکز بررسی های اسلامی ایشان در قم میسر شد. این ارتباط تا زمان سخنرانی بسیار خوبی که در کتابخانه ملی با حضور بیش از ۶۰۰ نفر از فرهنگ دوستان و فرهیختگان داشتند، تداوم یافت. توصیه می کنم که خبرگزاری ایکن این سخنرانی را برای آشنایی بیشتر مردم با افکارشان به صورت کامل منتشر کند. بعد از این سخنرانی، خدمت ایشان رفتم و در مورد تداوم کارهای مشترک با هم صحبت کردیم. فرزند علم و اجتهاد

نوراللهیان با بیان اینکه استاد خسروشاهی از بیت علم برخاست و فرزند علم و اجتهاد، یعنی آیت الله سیدمرتضی خسروشاهی بود، اظهار کرد: منطقه «خسروشاه» فاصله ای یک ساعته با تبریز دارد، ولی از این منطقه رجال و شخصیت های بزرگی از جمله مرحوم سیدمرتضی خسروشاهی برخاستند که با بزرگانی مانند علامه امینی و آیت الله خویی هم درس و بحث بودند.

این پژوهشگر علوم اسلامی افزود: رشد و تربیت این مرد در بیتی بود که بزرگ منشی، ارتباط با قلم، رجال و علما مشهود بود؛ عکس های نوجوانی ایشان با بزرگانی مانند امام موسی صدر است؛ قلم او را که دنبال می کنیم، مشخص می شود که از ابتدا به فکر ترجمه کتابی از علامه کاشف الغطاء بوده است؛ مذاکرات «هانری کربن» با علامه طباطبایی را دنبال می کرد که افرادی مانند ابراهیمی دینانی و مرحوم احمد احمدی حضور داشتند. او آقامنش و بزرگ اندیش بود و در خانواده ای رشد کرد که دائماً محل تردد اهل علم و فرهنگ و مبارزان سیاسی بزرگ بود و افرادی با زبان های مختلف به این منزل رفت و آمد داشتند؛ لذا فوت ایشان واقعاً ضایعه بزرگ و سبب از بین رفتن اسناد مهمی بود که باید نشر می یافت. دادوستد علمی با بزرگان

وی با بیان اینکه مرحوم خسروشاهی استاد بسیاری از مشهدهای ها بود، تصریح کرد: علامه حکیمی او را فرهنگیان کوشا نامید. استاد خسروشاهی از سال ۱۳۳۲ وارد قم شد و تا اواخر عمر با اغلب مجلات اسلامی مرتبط بود؛ مقاله می داد و مصاحبه می کرد و اندیشه هدمندش را در مدت این ۶۶ سال بروز و ظهور داد؛ او با کسانی مانند آیت الله خامنه ای، علی شریعتی، امام موسی صدر، شهید هاشمی نژاد، مرحوم بهشتی، محمدتقی شریعت، آیت الله طالقانی و مراجعی مانند آیت الله مرعشی نجفی، آیت الله گلپایگانی در قم و مرحوم میلانی در خراسان و ... مرتبط بود و با همه آنان در دادوستد علمی بود. کسی که در چنین فضایی رشد می کند، می تواند بزرگ منش و جهانی بیاندیشد.

وی ادامه داد: گاهی انسان ها بزرگ هستند، می گویند، می نویسند و مصاحبه می کنند و بهره علمی برای دیگران

دارند، ولی جهانی نشده و تنها فرهنگ محدود خود را شناسایی کرده اند؛ یعنی در حوزه مسجد، محراب، مریدان و افراد متدین حاضر در نماز جماعت مرتبط هستند، ولی کسانی مانند خسروشاهی شخصیت فرهنگی شیعی در ابعاد بین المللی هستند.

ژرف نگری در مورد شخصیت ها

این استاد حوزه و دانشگاه با اشاره به سیدجمال پژوهی حجت الاسلام خسروشاهی اظهار کرد: زبان او ترکی آذری بود، ولی ترکی استانبولی را فراگرفت تا بتواند با اندیشه های سیدجمال آشنا شود، لذا سیدجمال پژوه بزرگی هم بود. می توانم مدعی شوم که فرد دیگری به مثابه وی پیدا نمی شود که تا این میزان از لحاظ مثبت و منفی در مورد سیدجمال تحلیل کرده و سند جمع کرده باشد؛ او مرد میدان این تحقیق بود و بدون یکجانبه نگری و به شکل منطقی، مؤمنانه و مسلمانانه در مورد سیدجمال قضاوت کرد و جنبه منفی و مثبت وی را بررسی کرد؛ خسروشاهی اهل کاوش علمی، تحقیق و ژرف نگری در مورد شخصیت ها بود.

محمدرضا نوراللهیان

نوراللهیان بیان کرد: مرحوم خسروشاهی آن قدر به زبان انگلیسی مسلط بود که مطالب خبرنگاران خارجی را برای مراجع قم ترجمه می کردند؛ اندیشه های امام(ره) را برای غرب ترجمه می کرد و بر این زبان تسلط کافی داشت. او پرورده مصر، لبنان و عراق بود و مصاحبه های وی به عربی از ۵۰ سال قبل منتشر شده و به این زبان مسلط بود و در کشورهایی مانند مصر، تونس، الجزایر و ... کارهای علمی و فرهنگی کرده است؛ همچنین وقتی در رم بود، زبان ایتالیایی را فراگرفت. یک مرکز شیعی را در رم تأسیس کرد که کار بسیار بزرگی در سرزمین و مهد مسیحیت بود، جایی که پاپ بندیکت شانزدهم حضور داشت. رویکرد بین الادیانی و بین المذهبی داشت و ارتباط میان مسیحیت و جهان اسلام را رشد داد.

معارفه اسلام و مسیحیت

وی با بیان اینکه حجت الاسلام خسروشاهی در زمینه مسیحیت، یهودیت و مذاهب دیگر تحقیقات علمی داشت، اظهار کرد: در نوجوانی چهره مسیحیت را از قلم خسروشاهی شناختم؛ او بود که به جای لعن، بدگویی و زشت جلوه دادن اندیشه های پروان انجیل، منطق تثلیث، مسیحیت واتیکان و عالمان واتیکان و مسیحی را معرفی کرد و از آن سوی قرآن و نهج البلاغه را به دنیای مسیحیت معرفی نمود؛ در مصاحبه ای لقمی به ایشان داده ام که پیش از آن به علامه عزیرالله عطاردی داده بودم که اتفاقاً میان این دو بزرگوار، دوستی برقرار بود؛ بنده گفتم علامه عطاردی مارکوپولوی اسلامی بود. ایشان وقتی این مصاحبه بنده با ایکنا را دیدند از این تعبیر خوشحال و خندان شدند. چون وی از رود سیحون و جیحون تا اقصی نقاط ساحل اقیانوس اطلس را سفر کرده بود؛ یا به تعبیر خودشان از خلیج فنلاند تا خلیج بنگال و سمرقند، مرو، هرات و ... تا فرانسه و ایتالیا را مورد به مورد برای تحقیق در مورد نسخ خطی و تمدن اسلامی گذر کرده بود.

این مدرس حوزه و دانشگاه تصریح کرد: مرحوم خسروشاهی ده برابر بیشتر از ایشان سفر کرد و تنها می توانم او را ابن بطوطه، مورخ و سیاح اسلامی، تشبیه کنم که همواره در سفر، مباحثه و مصاحبه با ادیان و بلاد مختلف بود؛ ایشان در کنفرانس های مختلف در آلمان، ایتالیا، جنوب شرق آسیا، ازبکستان، فیلیپین، روسیه و سایر کشورها دعوت می شد و سخنرانی می کرد.

ابن بطوطه ایرانی

نوراللهیان با بیان اینکه وی چند سال در مصر نماینده فرهنگی ایران بود و در کنفرانس های مختلف حضور داشت، تصریح کرد: ایشان همچنین در ترکیه، افغانستان، لبنان، عربستان، سوریه و ... جلساتی علمی داشت و در هر کدام از این مناطق یا اثری علمی برجای گذاشت یا با نشریه ای مصاحبه می کرد و یا کتابی از بزرگان آن ها ترجمه و یا از کتب خودمان مانند نهج البلاغه، آثار علامه طباطبایی، شهید مطهری و بزرگان فکری به ویژه امام خمینی(ره) را برای آنان ترجمه و منتشر کرده است.

محمدرضا نوراللهیان

وی افزود: برای این شخصیت به دلائل ذکر شده، باید سفرنامه ای مانند ابن بطوطه بلکه در مجلدات به مراتب بیشتری نوشته شود؛ به فرزند ایشان که فردی فاضل و مؤمن هستند، عرض کردم که اگر سفرنامه ابن بطوطه مراکشی دو جلد شده است، سفرنامه ابن بطوطه ایرانی باید در بیش از چند جلد نوشته شود.

نوراللهیان با اشاره به اشراف حجت الاسلام خسروشاهی به زبان فارسی، تصریح کرد: از سال ۱۳۳۲ مطالب ایشان در مجله «درس هایی از مکتب اسلام» و «مکتب تشیع» که آیت الله هاشمی رفسنجانی، حجت الاسلام والمسلمین علی حجتی کرمانی و بزرگان دیگری یا مسئولیت داشته و یا در آن مطلب می نوشتند، چاپ می شد؛ یکی دیگر از ویژگی های آن مرحوم، حساسیت بالا در مورد سرنوشت مسلمین در کشورهای دیگری مانند کشمیر بود. در نوجوانی کتابی از ایشان در مورد کشمیر خواندم.

نوراللهیان با بیان اینکه وی شخصیتی سندی مانند علامه حکیمی داشت، اضافه کرد: استاد خسروشاهی سند نگهدار بود و آن قدر سفر کرده بود که رحاله (فردی که خیلی زیاد سفر می کند) شده بود؛ البته سفرهای مکتوب هم کم نداشت؛ یعنی دائماً از ایران با اندیشمندان دیگر کشورها مکاتبه داشت. استاد خسروشاهی چون با زبان انگلیسی آشنا بود، سفرهای مکاتبه ای زیادی داشت و در کنفرانس های کشورهای مختلف در سطحی بالا حضور می یافت و سخنرانی های عالمانه داشت.

فدایی انتشار اندیشه تشیع

وی با بیان اینکه ارتباطات حجت الاسلام خسروشاهی با بازرگان، شریعتی، امام موسی صدر و رجال فکر در قاهره هم در قالب کتبی منتشر شده است، اظهار کرد: همچنین او با استاد الطیب، رئیس فعلی الازهر، دیدار داشت و به منزل همدیگر می رفتند. همچنین با شیخ شلتوت مکاتبه داشت. ایشان به همراه شیخ محمدتقی قمی - که مرد گمنامی است و معتقدم ایکنای او تجلیل کند - در تقریب مذهبی که آیت الله بروجردی پیشگام آن بود، نقش بسزایی داشت. به مرحوم محمدتقی قمی تفسیر «مجمع البیان» طبرسی و «تبصرة المتعلمین» علامه حلی را به مصر برد و منتشر کرد و چاپ مصر بهترین چاپ تفسیر مجمع شد.

وی افزود: مرحوم خسروشاهی از سال ۱۳۶۲ مرکز بررسی های اسلامی را در قم تأسیس کرد و جریده ای به نام بعثت داشت که بسیار خواندنی است و شاید به شماره ۸۰۰ رسیده باشد. در آن جریده اندیشه کسانی را که لازم می دانست نشر یابد ولو اینکه این افراد در آفریقا، اروپا یا ژاپن و چین بودند، منتشر می کرد؛ به همین دلیل وقتی به کتابخانه های آفریقا برویم می بینیم که آثار زیادی در قالب کتاب یا مقاله از وی موجود است. ایشان همچنین آثاری مانند «الامام علی صوت العدالة الانسانية» را ترجمه و در ۵ جلد منتشر کرد. جالب اینکه این ۵ جلد را تا همین یکی دو سال قبل با قیمت ۲۲ هزار تومان در کلیه شروق در قم می فروختند که قیمت بسیار پایینی است و به گفته خودشان قصد درآمدزایی از این کار نداشتند. این کار نشان می دهد که آقای خسروشاهی فدایی انتشار اندیشه تشیع و امام علی(ع) بود.

محمدرضا نوراللهیان

نوراللهیان با بیان اینکه آیت الله بروجردی که مرجعیت شیعه به ایشان منتهی شد از کتاب ایشان و خود شخص ایشان تجلیل کردند، تصریح کرد: با مرحوم انصاری که مبارزات زیادی علیه بهائیت داشت، همکاری کرد. همچنین با استاد سعیدی که اهل بیرجند بود قلم و فکر نزدیکی داشتند. با مجلات و روزنامه ها به خصوص روزنامه اطلاعات به علت اینکه روزنامه وزین و متعادلی است ارتباط داشت؛ البته ارتباط ایشان با روزنامه اطلاعات، علمی بود و باید از آقای دعایی تقدیر کنیم که نوشته های ایشان را در صفحات خوب روزنامه چاپ کردند و به دید علاقه مندان آن روز می رساندند. صحیفه سجادیه؛ زبان مشترک اسلام و مسیحیت

وی با بیان اینکه نسل علمی معاصر، دانشگاهیان و حوزویان و نسل طرفدار ایران سربلند و سرافراز باید به جای عزاداری های رایج به معرفی اندیشه های متعالی افرادی مانند ایشان بپردازند، اظهار کرد: در خاتمه مصاحبه تمایل دارم که این مطلب را بیان کنم که آن مرحوم بعد از انقلاب دو سال نماینده امام(ره) در وزارت ارشاد بودند و بنده به وی گلایه کردم که شما و برخی شخصیت های دیگر مانند مصطفی بروجردی، محمدهای عیدخداپی، محمد مسجد جامعی و ... سفیران ایران در برخی کشورها از جمله ایتالیا بودید، ولی نسبت به صحیفه سجادیه اقدامی نکردند؛ زیرا مهم ترین زبان مشترک میان ما و مسیحیت همین زبان دعا و نیایش است؛ انجیل همانند تورات کتاب احکام نیست و زبور آل محمد(ص) یعنی صحیفه سجادیه در طول دوران سفیری هیچ یک از این روحانیون بزرگوار به ایتالیایی ترجمه نشد.

نوراللهیان تصریح کرد: بیشترین خدمت به صحیفه را آیت الله موسوی لاری در مورد صحیفه کردند که با واتیکان مرتبط شدند و این ارتباط منجر به این شد که در دعاها روز یکشنبه خود در کلیسا از ادعیه صحیفه استفاده می کردند، چون

ادیان آسمانی فارغ از تحریف برخی کتب، همه از وحی نشئت گرفته‌اند و میان انبیاء فرقی وجود ندارد.

وی افزود: مرحوم خسروشاهی با اینکه از صحیفه خیلی مطلب بیان کردند، ولی نمی دانم چرا موفق به ترجمه آن به ایتالیایی نشدند، در حالی که صحیفه به ۴۰ زبان ترجمه شده و استاد احمد مهدوی دامغانی با مساعدت دخترشان، فریده مهدوی دامغانی، که شهروندی ایتالیا را دریافت کرده، موفق شدند در هفت سال پیش ترجمه صحیفه را به ایتالیایی انجام دهند که البته مرحوم خسروشاهی هم این اثر را دیدند و به آرزویشان رسیدند.